

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
Євген СОБОЛЬ

16 червня 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
КОБЗЕЙ НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ

«Володимир Винниченко в синкретичному полі модернізму»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук
за спеціальністю 10.01.01 – українська література

1. За результатами аналізу наукової літератури (493 позиції у списку використаних джерел, із них 209 іноземною мовою) здобувачка обґрунтувала актуальність теми дисертації, по-перше, необхідністю заповнити прогалину в цілісному вивченні українського літературного модернізму, який не можна розглядати поза європейським контекстом, щоб показати поступальний рух української культури. Бо хоч давно вже стали хрестоматійними дослідження багатьох знакових для України науковців, їх все ще не вистачає, щоб вичерпно представити потужну українську модерністську рефлексію та згенерувати «нові» грані вже відомих імен в історії розвитку українського модернізму, серед яких достойне місце займає Володимир Винниченко, «the time of modernism» якого, як і українського напрямку загалом, складається з «уламків» окремих досліджень чи зауваг, які сьогодні необхідно систематизувати й упорядкувати, а також по-новому реконструювати (за С. Михидою) його творчість у межах запропонованого дослідження. По-друге, глибоким впливом напрямку на подальший розвиток літератури, формування нових наративних стратегій, а також здатністю модерністського тексту порушувати фундаментальні питання про природу реальності, мови та мистецтва. З огляду на поставлену мету дисертантка цілком слушно окреслила о і п, сформулювала низку завдань, а також запропонувала оптимальні методи дослідження, що були послідовно й доречно реалізовані в роботі.

2. **Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри української філології та журналістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка в межах комплексної теми «Сучасний суспільно-інформаційний дискурс: мовні засоби, наративність, персоналії, символи» (№ 0123U103385). Тему роботи затверджено на засіданні Вченої ради Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 26 вересня 2022 р.).

3. **Наукова новизна отриманих результатів** полягає в тому, що *вперше* в українському літературознавстві здійснено концептуальне вивчення

модерністської творчості Володимира Винниченка як синкретичної моделі, що поєднала в собі елементи українського та європейського модернізму, але переосмисленого і трансформованого письменником. Еволюційний шлях напряду показано крізь призму теорії циклів Освальда Шпенглера, що передбачав обов'язкову наявність тих же етапів, які проходить живий організм: зародження, зростання, розвитку, занепаду та смерті. Через застосування «Спіральної динаміки» американського психолога Клера Грейвза, у якій дослідник і його послідовники виділили вісім кольорових ціннісних парадигм, що формують поведінку, управляють рішеннями та розстановкою пріоритетів, досліджено ключові рівні розвитку напряду (виживання, безпеку, силу, досягнення, спільноту, синергію, цілісну підтримку життя та самореалізацію) і доведено глобальне лідерство модернізму.

За аналогією до неомодерністських студій Сюзен Фрідман і запозичених в американського поета-модерніста Уоллеса Стівенса «Тринадцяти способів дивитися на дрозда» розроблено концепцію буквального, метафоричного і гіпотетичного погляду на модернізм Володимира Винниченка та визначено його просторові межі як планетарні. Розглянуто вплив суспільних, політичних та естетичних травм, спричинених світовими війнами, революціями, тероризмом, геноцидами, швидкими темпами розвитку технологій, тотальною урбанізацією, розпадом традиційних соціальних структур, переоцінкою цінностей та естетичних ідеалів, на формування світового і Винниченкового варіанта модернізму. Проаналізовано миротворчі задуми письменника й охарактеризовано специфіку втілення його авторських концепцій в художні образи.

Вперше представлено українсько-китайські літературні зв'язки Володимира Винниченка з громадсько-політичним діячем і письменником-модерністом Лу Сінем (Lu Xin) та видатним прозаїком, драматургом і публіцистом Піднебесної Лао Ше (Lao She), які спростовують багаторічні упередження радянського літературознавства, що Західна культура проникала до країн Сходу виключно через посередництво російської літератури, а не напряду та доводять, що еволюція культурного розвитку людства – одночасний процес, який, щоправда, через об'єктивні причини може сповільнюватися в часі. Продемонстровано перспективність українсько-японських (Винниченко – Кадзуо Ішігуро (Kazuo Ishiguro)) та українсько-американських (Винниченко – Кен Кізі (Ken Kesey)) творчих кореляцій, як підтвердження тези, що різні культури потрібно вивчати у їх взаємодії, бо вони демонструють багато спільних точок дотику, що їх зближують.

Розроблено «карту» модерністських міжмистецьких взаємозв'язків у творчості Винниченка на рівні література–живопис–скульптура–музика та з'ясовано вплив Клода Моне на письменника і його художні твори. Проаналізовано специфіку модерністського хронотопу Володимира Винниченка, у якій модифікована категорія модерністського часу отримала ще одну темпоральну характеристику – цикл. А простір став варіативним, як суб'єктивна інтерпретація досвіду, що має емоційну зумовленість і по-різному трактується окремими соціальними системами, психологічними типами та

людськими перспективами. Констатовано, що часопросторова уява Винниченка-модерніста була настільки різноманітною, що дозволила йому будувати сучасність як «хвору епоху», минуле пов'язати зі світом дитинства, а в майбутньому через антиутопію застерігати про наслідки необдуманих експериментів та дій.

4. Теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження зумовлене тим, що воно конкретизує термін *синкретизм* в контексті української модерністської літератури і пропонує розглядати напрям не як імпортоване явище, а як органічну складову нашої естетичної традиції, що мала власну логіку розвитку, зокрема й через постать Володимира Винниченка. Запропоновані в роботі підходи дозволили виявити нові інтертекстуальні та інтердисциплінарні зв'язки у творчості українського письменника, простежити, як модерні європейські течії втілювалися у творчості Винниченка та як він адаптував модерністські коди до національного контексту, враховуючи теми нації, мови, морального вибору, революції та ідентичності.

5. Практичне значення роботи полягає в можливості використовувати його в освітньому процесі та літературознавчих студіях. Матеріали й висновки дослідження можуть слугувати основою для поглибленого вивчення українського модернізму в університетських курсах з історії української літератури ХХ століття, зокрема в частині, присвяченій творчості Володимира Винниченка. Запропоновані підходи до аналізу синкретичної моделі модернізму українського письменника будуть корисними для викладачів, студентів та дослідників під час підготовки лекцій, рефератів, наукових статей і виступів. Результати дослідження стануть методологічною базою для інтерпретації творів інших українських письменників-модерністів, які поєднували різні стилі та ідейні парадигми. Аналіз синкретизму у творчості Винниченка сприятиме переосмисленню його місця в літературному процесі та відкриє нові можливості для популяризації його художнього доробку в сучасному культурному просторі. Таким чином, дисертація має прикладне значення й не лише поглибить наукове розуміння специфіки українського модернізму, а й формуватиме національно-культурну ідентичність, синкретизм мислення, естетичні смаки та допоможе осмислити українську літературну традицію в умовах сучасних викликів.

6. Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати, висновки та пропозиції роботи обговорено на наукових семінарах кафедри української філології та журналістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка та оприлюднено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика сучасної науки» (Київ, 2019); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку» (Одеса, 2019); III Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та концепції» (Київ, 2020); Міжнародній науково-практичній конференції «Наука, освіта та суспільство: актуальні проблеми теорії та практики» (Житомир, 2022); III Міжнародній науково-практичній конференції «Modern Trends in The Development of Science and Technology»

(Інсбрук, Австрія, 2022); I Міжнародній науковій конференції «Innovative scientific research» (Торонто, Канада, 2022); XXIV Міжнародній науково-практичній конференції «Current scientific opinions on the development of current education» (Мілан, Італія, 2023); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Modern problems of science, education and society» (Київ, 2023); II Міжнародній науково-практичній конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» (Кропивницький, 2023); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Динаміка української літератури і фольклористики та їх викладання у вищій школі» (Київ, 2024); XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Мови і світ : дослідження та викладання» (Кропивницький, 2024); XI Міжнародній науковій конференції «Художні феномени в історії та сучасності» (Харків, 2025); Всеукраїнській (з міжнародною участю) науковій онлайн-конференції «Літературний процес: фемінний і маскулінний дискурси» (Київ, 2025); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Корпанюківські читання. Українська література в діалозі з історією і світом» (Переяслав, 2025); Науковому семінарі «Ренесанс 1920-х: ідеологія і естетика. Пере-со-творення історії» (Київ, 2025).

7. Повнота опублікування результатів дисертації. Основні положення, результати, висновки та пропозиції роботи обговорено та оприлюднено на численних наукових семінарах та міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опубліковано розділ у закордонній колективній монографії, 5 статей у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 16 статей у фахових наукових виданнях України, 3 статті у періодичних наукових виданнях держав, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу та 9 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧКИ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділ у закордонній колективній монографії

1. Кобзей Н. Синтез мистецтв у творчості Володимира Винниченка. Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Scientific monograph. Volume 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2022. Р 271–289. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-33>

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Кобзей Н. Мовна картина світу В. Винниченка крізь призму його наратологічної концепції. *Studia Methodologica*. 2014. Випуск 37. С. 171–179. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6263/1/Kobzey.pdf>

3. Кобзей Н. «Естетика потворного» в оповіданнях В. Винниченка «Чудний епізод» та «Рабині справжнього». *Філологічні трактати*. 2015. № 2. Т. 7. С. 14–22. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/40918/1/Kobzey_Opovidannya_Vynnychenka.pdf;jsessionid=2FE12E0448DF48F1A8FEA65350BAFF06

4. Кобзей Н. Вітаїстичні експерименти Володимира Винниченка в тюремному оповіданні «Глум». Вісник Прикарпатського університету.

Філологія. 2014–2015. Випуск 42–43. С. 116–121. URL: https://kul.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/46/2018/11/Visnyk_Filolohiia_2014-2015_Vypusk_42-43.pdf

5. Кобзей Н. Інтермедіальні зв'язки у творчості Володимира Винниченка. *Південний архів (філологічні науки)*. 2020. Випуск LXXXI. С. 6–12. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2020-81-1>

6. Кобзей Н. Екфразис у творчості Володимира Винниченка. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія»*. 2020. Випуск 45. Том 1. С. 34–38. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.45-1.9>

7. Кобзей Н. Скульптурні описи в канві художніх творів Володимира Винниченка. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72). № 1. Ч. 2. С. 216–220. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/37>

8. Кобзей Н. «Літературно-скульптурні» кореляції у творчості Володимира Винниченка. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Випуск 21 (1). С. 278–282. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.52>

9. Кобзей Н. Автобіографічний образ художника в оповіданні В. Винниченка «Олаф Стефензон». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2022. № 54. С. 152–155. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.54.37>

10. Кобзей Н. «Літературно-музичні» кореляції у малій прозі В. Винниченка. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*. 2022. Випуск 49. С. 100–106. DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2022.49.15>

11. Кобзей Н. Зображальне мистецтво в художньому світі Володимира Винниченка. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22 (1). С. 215–220. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.1.37>

12. Кобзей Н. Своєрідність авторської іронії у зображенні театрального середовища в оповіданні В. Винниченка «Антерпреньор Гаркун-Задунайський». *Академічні студії. Серія : Гуманітарні науки*. 2022. Вип. 4. С. 3–8. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.4.1>

13. Кобзей Н. В. Творчість Володимира Винниченка і Лу Сіня : проблеми генетико-типологічної спорідненості. *Китаєзнавчі дослідження*. 2023. № 1. С. 213–220. DOI: <https://doi.org/10.51198/chinesest2023.01.080>

14. Кобзей Н. В. «Нотатки божевільного» Лу Сіня як реалістичне відображення культурної і духовної кризи Китаю початку XX століття. *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. № 1. С. 213–220. DOI: <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.213>

15. Кобзей Н. Літературно-фольклорні кореляції в дитячих оповіданнях Володимира Винниченка. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2023. Випуск 1. С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.1.4>

16. Кобзей Н. Фольклорно-міфологічні образи Домовика і Лісовика в художній площині дитячих оповідань В. Винниченка. *Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка : Слово*. 2023. № 18 (69). С. 349–363. DOI: 10.31471/2304-7402-2023-18(69)-349-362

17. Кобзей Н., Михида С. Смак у тексті й поза текстом: естетичний та літературознавчий аспекти. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2023. № 205. С. 131–142. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-205-19>

**Статті у періодичних наукових виданнях держави, яка входить до
Організації економічного співробітництва та розвитку
Європейського Союзу**

18. Кобзей Н. Образ героя-художника на матеріалі творів Володимира Винниченка. *Pomiędzy. Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe*. 2022. Том 4. Випуск 1. С. 108–114. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/2177837>

19. Кобзей Н. Аналіз малої прози В. Винниченка крізь призму культурологічної теорії О. Шпенглера. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 7(51). С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.7.6>

20. Кобзей Н., Михида С. Тема божевілля в оповіданні Володимира Винниченка «Хвостаті» та романі Кена Кізі «Політ над гніздом зозулі». *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2024. Випуск XII/2. С. 219–233. DOI: <https://doi.org/10.14746/sup.2024.12.2.15>

**Статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of
Science Core Collection та/або Scopus**

21. Kobzei N., Ieliseienko A., Pysarska N., Diachuk L., Rak M. The philosophical impact of european fiction on contemporary views of war and peace. *Synesis*. 2024. № 3 (16). P. 99–118. (Web of Science). URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/11834%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/11834%20(3).pdf)

22. Kobzei N., Syvachuk N., Yuhan N., Posmitna V., Opryshko N. Sinergias lingüístico-literarias en la filología Ucraniana moderna. *Revista Eduweb*, № 3 (18). P. 252–263. (Web of Science). DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.19>

23. Kobzei N., Kolodyazhna A., Kyrychenko R., Chernyak L., Atroshenko T. Examining the influences on individual joy and prosperity and the cultivation of positive personal characteristics. *Ad Alta : Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. № 1 (14). P. 71–76. (Web of Science). URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140142/papers/A_14.pdf

24. Kobzei N., Andrushchenko T., Vashchenko K., Sosnytskyi Y., Parkhomenko I. Studying the interaction of art with sociocultural and political processes. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. № 7 (10). p. 2024242 (Scopus). URL: <https://10.31893/multirev.2024242>

25. Kobzei N. Toward Perpetual Peace in Ukraine : Reception of I. Kant in the Literary and Philosophical Reflections of V. Vynnychenko and the Present. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*. 2024. № 11. P. 71–86. (Scopus, Web of Science). DOI: <https://doi.org/10.18523/2313-4895.11.2024.71-86>

**Наукові праці, які додатково відображають наукові результати
дисертації**

26. Кобзей Н. Інтермедіальні зв'язки у творчості Володимира Винниченка. Окриленість словом : збірник наукових праць на пошану професора Степана Хороба. Івано-Франківськ, Місто НВ, 2019. С. 428–434.

27. Кобзей Н. В. Інтермедіальний аналіз художньої творчості Володимира Винниченка. Сучасна філологія: тенденції та пріоритети розвитку: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 24–25 травня 2019 рік року. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних дослідження», 2019. Ч. 1. С. 27–31.

28. Кобзей Н. У мистецькому полоні (творчість Володимира Винниченка в контексті української синкретичної культури кінця XIX – середини XX століття). Наука, освіта та суспільство: актуальні проблеми теорії та практики: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Житомир, 10 грудня 2022 р.). Житомир: ЦФЕНД, 2022. С. 29–32. URL: <https://www.economics.in.ua/2022/11/10-2022.html>

29. Кобзей Н. В. Революція 1917 – 1920 років в Україні на сторінках літературних творів Володимира Винниченка. *Modern Trends in The Development of Science and Technology*. December 12–13, Innsbruck, Austria, 2022. P.141–148.

30. Кобзей Н. В., Михида С. П. Постмодерна естетика в романі В. Винниченка «Сонячна машина». Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст» (30 листопада 2023 р.). Кропивницький, 2023. С. 12–15.

31. Кобзей Н. Криза гуманістичних ідеалів XX століття. The XXIV International Scientific and Practical Conference «Current scientific opinions on the development of current education», June 19–21, Milan, Italy. 2023. P.106–108. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/05/Current-scientific-opinions-on-the-development-of-current-education.pdf>

32. Кобзей Н. Жанр антиутопії у творчості В. Винниченка. *Modern problems of science, education and society* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2023. С. 58–62. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/MODERN-PROBLEMS-OF-SCIENCE-EDUCATION-AND-SOCIETY-19-21.06.23.pdf>

33. Кобзей Н. Антивоєнна концепція Володимира Винниченка в образах. Динаміка української літератури і фольклористики та їх викладання у вищій школі: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2024. С. 128–130. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/44489?show=full&locale-attribute=en>

34. Кобзей Н. Руйнуючи географічні кордони: планетарний модернізм Володимира Винниченка. Художні феномени в історії та сучасності («Життя в обмеженнях і без»): тези доповідей XI Міжнародної наукової конференції (11 квітня 2025 року, Харків, Україна). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. С. 52–53. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/9c163685-842d-4b8f-93db-f217d1c1b334/content>

8. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації. Робота має логічну структуру та засвідчує єдність змісту. Дисертація містить анотації двома мовами, вступ, чотири розділи з висновками до кожного з них, загальні висновки та список використаних джерел. Мова та стиль дисертації на здобуття

наукового ступеня доктора філологічних наук відповідає нормам наукового стилю української мови.

9. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона виконана.

Дисертація Кобзей Наталії Василівни на тему «Володимир Винниченко в синкретичному полі модернізму» відповідає спеціальності 10.01.01– українська література.

10. Рекомендація дисертації для подання до розгляду й подальшого захисту в спеціалізованій вченій раді.

За результатами фахового семінару для апробації докторської дисертації *Кобзей Наталії Василівни на тему «Володимир Винниченко в синкретичному полі модернізму»* проведеного 12 червня 2025 р. із залученням фахівців за профілем спеціальності дисертаційного дослідження ухвалено таке рішення: дисертація Кобзей Наталії Василівни на тему «Володимир Винниченко в синкретичному полі модернізму» є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 №40, що уможливило її рекомендацію для подання до розгляду й подальшого захисту в спеціалізованій вченій раді за профілем спеціальності 10.01.01 – українська література.

12 червня 2025 року

Голова засідання –
доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української
філології та журналістики
факультету української філології,
іноземних мов та соціальних комунікацій
Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка

Ольга КИРИЛЮК

